

ODSUN NĚMCŮ Z ČESKOSLOVENSKA PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE

Ligia Lebedová

Práce obsahuje návrh přípravy na dvouhodinovou lekci na téma odsunu německého obyvatelstva. Uvádí spoustu metod, nabízí systém otázek, připojen je i názor odborníka na danou problematiku. V příloze jsou dva texty vhodné pro ilustraci doby i pro analýzu. Práce může sloužit i jako zásobárna podnětů k vyvolání zájmu o daný problém a námětů pro práci s tímto citlivým tématem.

Člověk a společnost (dějepis, dějepisný seminář)

SŠ, ZŠ

Jsou použity metody: práce s mapou a grafy, práce s historickými prameny, rozbor filmové ukázky, rozbor článku v časopise a rozbor ukázky literárního díla, diskuze. Nabízené aktivity vedou k širšímu pohledu na otázku odsunu německého obyvatelstva po válce, vybízejí k hledání odpovědí na klíčové otázky. (Jaké chyby se staly během živelného odsunu? Jak tím utrpěli nevinní? Jak se lze s touto minulostí vyrovnat? Jak by se situace mohla vyvíjet, kdyby k odsunu nedošlo? Proč vinu nelze nikdy zevšeobecňovat a mstu provádět na nevinných?) Studenti si mohou vytvořit vlastní názor analýzou různorodého materiálu, diskuzí nebo vlivem působení filmového nebo slovesného umění.

Použité zdroje:

MANDELOVÁ, Helena. Dějiny 20. století. Kartografie Praha 2005

Karlovarský program SdP. [cit. 2012-07-26]

Dostupné z: <http://www.palba.cz/viewtopic.php?t=3610>

Dekret č. 5/1945 Sb. a dekret č. 108/1945 Sb. [cit. 2012-07-26]

Dostupné z: http://iuridictum.pecina.cz/w/Bene%C5%A1ovy_dekrety

DENEMARKOVÁ, Radka. Peníze od Hitlera. Host Brno 2009. ISBN 978-80-7294-309-8

JESENSKÁ, Milena. Sudety - září 1938. In : Přítomnost 36/1938.

[cit. 2012-07-26] Dostupné z: http://www.svedomi.cz/dokdoby/sudety_3809_10.htm

Příprava pro vyučovací hodinu na téma odsun Němců z Československa po II. světové válce (výstup kursu Tvář v tvář historii)

Téma hodiny: Odsun Němců z Československa po 2. světové válce

Materiály:

Atlas Dějiny 20. století,

text Karlovarského programu, Benešových dekretů, otázky pro sledování ukázky z filmu

Obsluhoval jsem anglického krále, (nejsou součástí práce),

ukázka z článku časopisu Přítomnost a literárního díla Peníze od Hitlera (Příloha).

Aktivity studentů:

práce s mapou a grafy (atlas Dějiny 20. století - obyvatelstvo ČSR v roce 1930, počet poslanců nejsilnějších politických stran v letech 1920,1925,1935),

práce s historickým pramenem jako jsou Karlovarský program, Benešovy dekrety (týkající se konfiskace půdy a majetku a potrestání zrádců),

rozbor filmové ukázky - ukázka z filmu Obsluhoval jsem anglického krále (po samostatné domácí přípravě),

rozbor článku v časopise (Milena Jesenská, časopis Přítomnost),

rozbor ukázky literárního díla (Radka Denemarková, Peníze od Hitlera).

Hodinová dotace:

Tuto vyučovací hodinu mám v úmyslu odučit na střední škole/Střední škola hotelová,obchodní a polygrafická, Český Těšín/ v rámci dvouhodinového společenskovedního semináře, v jeho dějepisné části zabývající se dějinami 20. století.

Proč takovou hodinu učit?

Protože odsun je, myslím si, pořád „tabu“, málo se mluví o chybách, o křivdách, o nejednoznačnosti viny a nevin, o zvěstvech, která páchali Češi na nevinných Němcích, mnohdy také obětech holocaustu.

Co budou žáci umět uvést, pojmenovat, demonstrovat, porovnat....?

Pojmenovat tyto pojmy: sudetští Němci, strana SDP, Karlovarský program, Mnichovská dohoda, Benešovy dekrety, kolaborant.

Porovnat: vinné a nevinné, posoudit, kdo byl zrádce a měl být odsunut a kdo ne a jestli vůbec...?

Vysvětlit: proč Němec/Skopčák/ byl pro Čechy ztělesněním zla /Němec po válce =vždy zločinec/.

Do které části sledů kroků „Tvář v tvář“ moje lekce patří...?

Je to část ...Vina, trest, vyrovnání....

Které klíčové otázky budu v průběhu hodiny klást?

Směřovali sudetští Němci opravdu k rozbití Československa /Mnichov 1938/, nebo jim šlo o zohlednění jejich práv, která nebyla vždy dodržována?

V jaké míře byl Henlein Hitlerem nucen k radikálnímu řešení?/postoji/

Bylo vůbec možné otázku sudetských Němců řešit jinak? Jestli ano, jak?

Jak by se situace mohla vyvíjet, kdyby k odsunu nedošlo?

Jaké chyby se staly během živelného odsunu, jak tím utrpěli nevinní...???

Proč vinu nelze nikdy zevšeobecňovat a mstu provádět na nevinných?

Jak se lze s touto minulostí vyrovnat? (otázka pomníku,o který usilovala Gita Lauschmanová.....)

Postup:

Viz vyjmenované aktivity studentů

Příloha - poznámka

Roman Anýž:

Má úcta především za to, že se neohroženě pouštíte do jednoho z nejcitlivějších a nejkontroverznějších témat našich moderních dějin. Být Vámi, soustředil bych se v jedné lekci intenzivně na jeden aspekt problému. Např. na Vaši otázku „Proč vinu nelze nikdy zevšeobecňovat a mstu provádět na nevinných?“ Možná bych ji položil otevřeněji, aby více vybízela k hledání a aby žáci neměli pocit, že je někam příliš „učitelsky“ tlačíte: „Co je to vina? Existuje vina kolektivní? Za jakých okolností ano, pokud ano? Proč ne, pokud podle Vás ne? Jaká jsou rizika, pokud kolektivní vinu přijmeme a uplatníme ji?“

Vaše kolegyně Martina Demčáková nám poslala zajímavý rozhovor s historikem Pavlem Polákem, který hovoří o kolektivní odpovědnosti (za to, že umožnili nacistickým stranám a Německu rozbít republiku), ale kolektivní vinu odmítá. Děti by možná mohly zkusit promyslet rozdíl mezi odpovědností a vinou (?)

Této problematice se rovněž věnuje poměrně hodně institucí, asi je budete znát (např. Antikomplex nebo Collegium Bohemicum). Nějaké metodiky k tomuto tématu, na kterých jsem spolupracoval s publicistou Petrem Brodem, jsou např. zde: <http://www.skolademokracie.cz/pracovni-listy/>

Příloha

Milena Jesenská, časopis Přítomnost

„Jak vypadají ti poslední, vám mohu říci. Mluví s železničářem. Mluví česky velmi dobře, teprve po několika větách poznávám, že není Čech. Ne, je Němec. Je organizovaný ve straně českých národních socialistů - ukazuje mi legitimaci - má ženu Češku a dvě děti, které chodí do české školy a neumějí německy. Je zaměstnán u českých státních drah plných deset let jako „smluvní“. Vydělává 450 Kč měsíčně. Bydlí u rodičů - Němců, kteří mu dávají zdarma byt. Má čtyři bratry - Němce. Dva jsou zaměstnání v Německu, dva ve Varnsdorfu. Všichni čtyři mají vlastní byty a rodičům dávají malou podporu, jen on nemůže dávat rodičům ani halěr, naopak bere od nich. V rodině je ovšem terčem věčného posměchů: koukej co ti dávají Češi! Za deset let se mu nepodařilo získat definitivu - být smluvním zaměstnancem totiž znamená výpověď na hodinu a žádné pojištění. „Podal jsem si teď žádost o strážní domek, který se uvolní,“ povídá. „To už je pátá žádost za těch deset let, co tu jsem. Na mou duši, jestli mi ji zamítnou, dám se taky k těm henleinovcům.“

Radka Denemarková, úryvek z knihy Peníze od Hitlera

Šestnáctiletá Gita Lauschmanová přežila koncentrák a vrací se do rodné vesnice /Puklice/. Její rodina zahynula v koncentráku, vrátil se také její bratr, o něm ale nic neví. Její rodný dům však již obývá rodina, která jej získala díky Benešovým dekretům. Rodina Gity ale nespadá do kategorie „zrádci a kolaboranti“, právě naopak, byli to Židé, kteří nepřežili holocaust. Okamžik, kdy Gita vstupuje do domu: ...V jídelně skutečně někdo stojí. Ale není to maminka. Není to ani moje sestra. Je to cizí žena..... „ Co tu chceš? To neumíš zaklepat?“ „ Zaklepat? Proč zaklepat?“..... „Já tady bydlím. Jsem Gita. Gita Lauschmanová. Můj tatínek si koupil první motocykl v kraji....Jsem unavená, jsem rozrušená, chci to mít za sebou. Lehnout do své postele....Já já jsem Gita Lauschmanová. Tohle je náš dům. Já jsem se vrátila.“ Žena zbledne....a vyjekne: „Ne, už néé.“ Muž si mě pohledem měří, mluví k ženě. „ To je k neuvěření. Tak voni si ty spratci prostě nedají pokoj nebo co?!“